Stadskerk Nijmegen (OCP), 20 september 026, Ekklesiaviering: 'Niemand te min om mee te doen'; voorganger: Joost Koopmans, augustijn

[1e lezing: Jesaja 55, 6-9] (Nieuwe Bijbelvertaling)
6 Zoek de HEER nu Hij zich laat vinden,
roep Hem terwijl Hij nabij is.
7 Laat de goddeloze zijn slechte weg verlaten,
laat de onrechtvaardige zijn snode plannen herzien.
Laat hij terugkeren naar de HEER,
die zich over hem zal ontfermen;
laat hij terugkeren naar onze God,
die hem ruimhartig zal vergeven.
8 Mijn plannen zijn niet jullie plannen,
en jullie wegen zijn niet mijn wegen – spreekt de HEER.
9 Want zo hoog als de hemel is boven de aarde,
zo ver gaan mijn wegen jullie wegen te boven,
en mijn plannen jullie plannen.

[Evangelie: Matteüs 20, 1-16] (Nieuwe Bijbelvertaling)
1 Het is met het koninkrijk van de hemel als met een landheer die er bij het ochtendgloren op uit trok om dagloners voor zijn wijngaard te zoeken. 2 Nadat hij met de arbeiders een dagloon van één denarie overeengekomen was, stuurde hij hen naar zijn wijngaard. 3 Drie uur later trok hij er opnieuw op uit, en toen hij anderen werkloos op het marktplein zag staan, 4 zei hij ook tegen hen: "Gaan jullie ook maar naar mijn wijngaard, de betaling zal rechtvaardig zijn." 5 En ze gingen erheen. Rond het middaguur ging hij er nogmaals op uit, en drie uur later weer, en handelde als tevoren. 6 Toen hij tegen het einde van de dag nog eens op weg ging, trof hij een groepje dat er nog steeds stond. Hij vroeg hun: "Waarom staan jullie hier de hele dag zonder werk?" 7 "Niemand heeft ons ingehuurd," antwoordden ze. Hij zei hun: "Gaan jullie ook maar naar de wijngaard." 8 Toen de avond gevallen was, zei de heer van de wijngaard tegen zijn rentmeester: "Roep de arbeiders bij je en betaal hun het loon uit. Begin daarbij met de laatsten en eindig met de eersten." 9 En zij die er vanaf het einde van de dag waren, kwamen naar voren en kregen ieder een denarie. 10 En toen zij die als eersten waren gekomen naar voren stapten, dachten ze dat zij wel meer zouden krijgen. Maar ook zij kregen ieder die ene denarie. 11 Toen ze het geld hadden aangenomen, gingen ze bij de landheer hun beklag doen: 12 "Die laatsten hebben één uur gewerkt en u behandelt hen zoals u ons behandelt, terwijl wij het onder de brandende zon de hele dag hebben volgehouden." 13 Hij antwoordde een van hen: "Vriend, ik behandel je toch niet onrechtvaardig? Je hebt toch ingestemd met het loon van één denarie? 14 Neem wat je toekomt en ga. Ik wil aan die laatsten hetzelfde geven als aan jou. 15 Of mag ik met mijn geld niet doen wat ik wil? Ben je jaloers omdat ik goed ben?" 16 Zo zullen de laatsten de eersten zijn en de eersten de laatsten.'

[overweging:]
Als antistof tegen polarisatie sprak de koning in zijn troonrede van afgelopen dinsdag over gemeenschapszin, over mensen die zich verenigen in het belang van de samenleving.
'Van polarisatie naar samen op weg zijn' : over dat thema gaat het vandaag ook in het evangelie.

Iedereen uitgenodigd
De leerlingen van Jezus denken dat zij in de nieuwe wereld waarover hun rabbi spreekt, wel een vooraanstaande plaats zullen krijgen, omdat zij als eersten alles hebben prijsgegeven om mee te werken aan die wereld. Geen onlogische gedachte toch? Voor wat hoort wat! In de parabel maakt Jezus echter duidelijk dat Gods goedheid zijn rechtvaardigheid nog overtreft. In de gedaante van de wijngaardenier betaalt hij de laatsten het eerst uit, zodat de eersten kunnen zien dat zij hetzelfde loon ontvangen. Maar...dat is toch niet eerlijk? De laatsten mogen toch niet evenveel verdienen als ik, die de hitte van de dag heb gedragen, daar heb ik toch niet zo mijn best voor gedaan?
Nu moeten we goed opletten, want hier ligt ergens de sleutel waarmee we de zin van deze parabel kunnen openen. Blijkbaar wordt iedereen, zonder uitzondering, door God uitgenodigd om mee te bouwen aan zijn nieuwe wereld. Er wordt niet gekeken naar afkomst, ras of geloof, iedereen is welkom om de handen uit de mouwen te steken. Dat is het eerste leerpunt en het tweede volgt daaruit.

Niets doen geen optie
Alleen je hand ophouden, alleen maar rondhangen op het plein leidt tot niets. Niets doen is dus geen optie. Dat is trouwens ook het thema van de Vredesweek, die net begonnen is. Ook jij bent medeverantwoordelijk voor de bloei van de wijngaard. De eersten dragen de hitte van de dag, de laatsten zetten er ook hun schouders onder, want 'ze gingen!' staat er. Dat doet de heer van de wijngaard goed: dat ze hun hangplek opgeven, dat ook zij hun verantwoordelijkheid nemen; dat wordt beloond! Helaas kennen we, ook in onze tijd, veel mensen die hun verantwoordelijkheid voor een leefbare samenleving níet nemen. Ze lantefanteren rond, trekken zich niets aan van hun plichten. De parabel van vandaag roept hen op om alsnog mee te werken aan de samenleving; anders zul je er op een gegeven moment buiten vallen en kunnen we niet samen verder.

Wij en zij
Maar we kennen helaas ook mensen die het niet kunnen hebben dat ook de laatsten die er dus wel hun best voor doen, nét zo meetellen als zij. Wie is niet gehecht aan een goede positie? Voordat je het weet, ben je jezelf omhoog aan het werken over de rug van de ander. En zeker als je een heleboel voor de goede zaak hebt overgehad. Juist zoals de leerlingen van Jezus verwacht je dan toch eigenlijk wel dat er een beloning tegenover staat, en heb je de neiging je van anderen te onderscheiden. Jaloezie steeekt nogal vaak de kop op, zeker als er ergens iets te halen is. In hoeveel families ontstaat er geen probleem door erfeniskwesties? En allochtonen die ook hun handen uit de mouwen hebben gestoken, krijgen toch te horen dat ze het eigenlijk niet verdiend hebben in ons land dezelfde rechten te krijgen als 'gewone'

Nederlanders. En mensen die in de fout zijn gegaan, maar tot inkeer komen en weer mee willen doen, worden toch vaak op hun vroegere fouten afgerekend. Het zijn maar enkele voorbeelden over het onderscheid dat wij kunnen maken tussen 'wij en zij', waardoor 'wij' ons beter voelen dan 'zij', en waardoor het 'samen op weg zijn ' wordt bemoeilijkt.

Overvloeiende goedheid

Het evangelie van vandaag maakt ons duidelijk dat als iemand niet wil, hij zichzelf buiten spel zet. Maar een mens van goede wil mag delen in Gods genade. 'God zal de zondaar die terugkeert, altijd vergeven', zegt de profeet Jesaja in de 1e lezing (55, 6-9). Niet onmacht is onvergeeflijk, maar onwil. Blijkbaar mag ieder delen in Gods overvloeiende goedheid, ook degene die pas ter elfde ure tot inkeer is gekomen en mee gaat doen. God, namens wie Jezus spreekt, heeft blijkbaar zo zijn eigen gedachten over de samenleving. Hij is soeverein. Hij laat zich niet voor het karretje spannen van hen die menen Hem te kunnen voorschrijven hoe te denken en te handelen. Hij is vrij om te doen en te laten wat Hij wil, zo wordt ons vandaag duidelijk gemaakt. Hij is en blijft rechtvaardig en geeft wat er is afgesproken. Maar zijn overvloeiende goedheid overtreft die rechtvaardigheid nog! Of zijn wij kwaad op die overvloed aan goedheid?

Verbinders

Niemand is te min om mee te doen en er zijn ook genoeg mensen die hier gestalte aan geven, die werken aan wijken van vrede: christenen, moslims, mensen die niet tot een kerk behoren, zwarte en witte mensen, in de politiek, in stad en land , in de wereldkerk, en hier, in onze oecumenische stadskerk.... Temidden van alle polarisatie hebben we behoefte aan zulke genadige mensen, en ook wij zijn geroepen om zulke mensen te zijn en eendrachtig mee te werken aan de bloei van de wijngaard.

Joost Koopmans o.s.a. , joostkoopmans430@gmaiul.com